

گه‌پانه‌وهی هه‌یبه‌تی کورد و له‌خۆبایینه‌بوون

25-11-2019

نووسه‌ره‌کان

ئاڤۆ محهممه‌د

کورتە :

<https://rudawrc.net/sorani/article/geranewey-heybeti-kwrdr-u-lexobayinebuwn#:~:text=%D9%87%D8%A7%D8%AA%D9%86%DB%8C%20%D9%85%D8%A7%DB%8C%D9%83%20%D9%BE%DB%8E%D9%86%D8%B3,%D9%83%DB%8E%D8%B4%DB%95%DB%8C%20%D9%83%D9%88%D8%B1%D8%AF%20%D8%AF%DB%95%D9%83%DB%95%D9%86%E2%80%9D>

ھاتنى مايك پېنس، جېڭرى سەرۆكى ئەمىرىكا بۇ ھەولېز و نەچوونى بۇ بەغدا، خەلك و بەرپرسان لە كوردستان و عىراق و ناوچەكە زۇربان لەسەر گوت و شىرۇفەكارانىش لە داھاتوودا زياترى لەسەر دەلېن، بەلام بەشېكى ئەو سەردانە لە لىدوانى "بەرپرسيكى پلەبەرز" ئەمىرىكادا بۇ ئازانسى (ئەسۆشېتند پرىس) پوخت دەبېتەو كە گوتوويەتى سەردانى جېڭرى سەرۆكى ئەمىرىكا بۇ ھەولېز "ئامانجەكەى دىنئىكردنەوھى كوردە ھاوپەيمانەكانى ئەمىرىكاي دژى داعشە، ھەروھە دىنئىبېدانە بەو ئەمىرىكايەى ماوھەبەكى دىرژە پشتيوانى لە كىشەى كورد دەكەن".

بەشەكەى دىكە ئەوھە، ئەمىرىكا لە دۆخى عىراق و شىوھى بەرپوھەبىردنى عىراق رازى نىيە. لەبەرئەوھەش پەيامەكانى جېڭرى سەرۆكى ئەمىرىكا لەعىراق و لە پەيوھەندىيە تەلەفونىيەكەيدا لەگەل سەرۆكەوزىرانى عىراق زياتر داواكارى بوون و كەمتر پشتيوانى بوون. بەلام پەيامەكانى لە كوردستان تەواو پىچەوانە بوون.

ئەمىرىكا زۇر خويىن و پارەى بۇ عىراق خەرجكرد، بەلام عىراق بووھە نموونەبەكى شىكستخواردوو، بەرھەمھىنەرى مەترسېدارترىن رىخخراوى تىرپورېستى بۇ جىھان. دۆخى عىراقىش بە مۇدېل و بەرپوھەبىردنىكى زۇر خراپەوھە بووھە ماھى ئەوھى كە تەننەت بە پىداكېرى زۇرى حكومەتى ئەمىرىكاش، كۆمپانىا نەوتى و كۆمپانىا جۇراوجۇرە ئەمىرىكەبەكان ئەو متمانەبەيان بۇ دروست نەبوو كە عىراق ئەو شويئەبە بتوانن تىيدا كاربەكەن و عىراقى ئىستا بىكەنە ھاوبەشى ئابوورى خويان، چونكە ولاتىكى شلەزاو و ئاارامە و نەبووھە ھاوبەشى سىياسى ئەمىرىكا و رۇژئاوا.

كورد لەم ناچەبەدا بۇ خۇپاراستن لە دەست كۆمەلكوژى و چەوساندنەوھى دەولەتانى ناوچەكە پەناى بۇ دەرەوھە برىدووھە و چاوى لە پاراستنى دەرەوھەبە. لەوانەبە زۇرجار سەرۆكەكانى ناوچەكە و سىياسىيەكانى ئەوھەيان وا لىكدابېتەوھە كە كورد بووھە تە داردەستى بېگانە و كارتى دەستى ولتان لە دژى دەولەتانى ناوچەكە. بەلام بەر لەو قسەبە، دەبى ئەو پرىسارە بىرېت بۇچى كۆنترىن نەتەوھى ئەم ناوچەبە چاوى لە پاراستنى دەرەوھەبە؟ لە باشوورى كوردستان چوار ھەزار گوند وىرانكران بە مزگەوتەكانىئەوھە، بەلام بە پاراستن و پشتيوانى ولتانى رۇژئاوايى ئەو گوندانە بە مزگەوتەكانىئەوھە ئاوەدان كرانەوھە، ئەوانەى ئاوەدانىش نەكرانەتەوھە بەھوى قېولنەكردنى بېكەوھىزانى ئاشتىانە و چارەسەر كىرندىكى سىياسىانەى كىشەى كوردە لەلایەن دەولەتانى ناوچەكەوھە.

لە ماوھى سى سالى رابردوودا، بە ستراتىژىكى ھاوبەش، دەسەلات و ھەببەتى كورد تىكدەشكىنرا، دەست بە گۇرېننىكى دىمۇگرافى لە دژى كورد كرا، بەمەبەستى نەھىشتنى دەسەلاتدارىتى و گۇرېنى ناسنامەى جوگرافى و لەھەموويشى مەترسېدارتر بۇ شكاندنى ھەببەتى كورد.

ئەو ستراتىژە رەنگدانەوھەبەكى زۇر خراپى بەسەر دۆخى كەمىنەكانى كوردستانىشەوھە ھەبووھە، چونكە ئەو ناوچەبە كە لەمىژوودا مۇزايكىكى ھەمەرەنگى ئابىن و نەتەوھە جىاوازەكان بوو، ھەمووى لەنىوبرا، ئەوھى ماوھەتەوھە تەنيا لە ناوچە كوردىيەكاندايە، ئەويش بەھوى ئەو ستراتىژە ناوچەبەوھە لەژىر ھەپشەبەكى زۇر گەورەدايە و، لە دوارۇژدا مەترسى رۇژھەلاتى نىوھەراست لەسەر ئاسايشى جىھان زۇر زياتر دەكات.

كە كۆشكى سې دەپەوېت دىنئىبى بداتە ئەو " ئەمىرىكايەى ماوھەبەكى دىرژە پشتيوانى لە كىشەى كورد دەكەن"، نىشانەى ئەوھە پشتيوانى كورد ئەوھەندە فراوان بووھە، گەبىشتووھە رادەى كاربەگەرىيەكى زۇر بە دەسەلات و تارادەبەكېش دەكرى بېتە مۇزايكى ديارى ململاننى نىو ھەلېزاردنى سەرۆكەكان، كە ئەوھە پىشكەوتنىكى زۇر گەورەبە. بەلام دىسانەوھە دەبى ئەوھە وانەكات كورد ھىورى خوى لەدەستبەت و لەخۇبايى بېت، چونكە ھىشتاش لەو جىھانەدا ئەوانەى رىكدەكەون دەولەتەكانن نەك نەتەوھەكان. لەبەرئەوھەش دەبى كورد بەھىزبوونەوھى پىگەى سىياسى خوى بۇ رىككەوتن لەگەل پائەختى ئەو دەولەتەبەكاربىننىت كە كوردستانىان پىوھە لكىنراوھە. لەھەمانكاتدا پەيوھەندىيەكانى لەگەل دەولەتان و گەلانى جىھان بەھىزتر بەكات.

قسەكانى مايك پېنس جېڭرى سەرۆكى ئەمىرىكا دواى سەردانەكەى بۇ ھەولېز، زۇر جىگەى سەرنج بوون لە زۇر رووھە، بەلام ئەوھى كە دىنئىبەكەى لە ھەولېز و لە "رېگەى سەرۆك بارزانىيەوھە" بۇ ھەموو كورد، ئەو " ئەمىرىكايەى ماوھەبەكى دىرژە پشتيوانى لە كىشەى كورد دەكەن" و جىھان نارد، خاوەن گىرنگى و واتايەكى زۇر گەورەبە. ئەوھە بۇ ھەولېز و سەرۆكى ھەرىمى كوردستانىش، بەبىرھىنەوھەبەكى تازەى ئەركىكى گەورەبە. ئاستىكى زۇرى ئاوەدانى و سەقامگىرى سىياسى و رىككەوتنى سىياسى نىوان لايەنەكانى ھەرىمى كوردستان، ھەولېزى لە بەغدا جىاكرىدووھەتەوھە. ئەوھە دەبى بۇ رۇژئاواى كوردستانىش پەيامىك بېت كە دەبى لايەنە سەرەكەبەكانى بە ناسنامە و بەبىرىارى خويان و بەبى دەستىوھەردانى دەرەوھى كورد، رىككەوتنىكى سىياسىيان ھەبىت، بۇ ئەوھى كاركرىن لەگەلئان بېرېتەوھە بۇ كاركرىننىكى سىياسى نەك تەنيا سەربازى. ھاوپەيمانى دژى داعش، ئىستا پەيامەكانى خوى لە رۇژئاواى كوردستان و باكوورى سوورىا بە كوردى بىلأودەكاتەوھە، بەلام پەيامى سىياسى ئەمىرىكا بۇ كورد لە رۇژئاواى كوردستان ھىشتا بە ئاشكرا نىيە.